

Darwin zelf, op Broca's en op von Nägeli's inspraak, bij de laatste uitgave van zijn *Descent of man* en *Origin of species*, de ongenoegzaamheid van zijn selectie-theorie toegegeven 43); maar, zonder dat de *second-hand* wetenschap, in handboek en op burgerscholen, daarom ophield, de geknakte selectie-theorie nog steeds als den steen der wijzen te eeren.

Dat het Pantheïsme filosofisch op den kathedr verslagen is, beteekent dus niets, practisch werkt het daarom niet minder krachtig na, én in de speciale studiën, én in het werkelijke leven 44). Een hoogleeraar, die thans nog het stelsel van Hegel als zoodanig bepleitte, zou niet op de hoogte van zijn tijd zijn; en nog scherper dan Hegel zou hem de ironie van den dichter treffen, toen hij persifleerend zong:

Da redet er von Gott in uns,
der niemals transcendent ist,
und alle Hörer wundern sich
dass Gott ein Deutscher Student ist 45).

Of, acht ge het kiescher, dat ik, zelf hoogleeraar, den spot liever op het professoraat overbrenge, hoort dan Goethes bekenden kwinkslag uit zijn Xenien:

Wass soll mir euer Hohn
über das All und Eine,
Der Professor ist ja eine Person
Aber Gott ist keine 46).

Maar de doodende werking dezer ironie redt u niet. Voor den éenen professoralen kóp toch, dien ge dit monster op den kathedr afsloegt, komen in de diepere lagen der maatschappij honderd andere, even giftige koppen, uit. En dan krijgt ge juist, wat Maret zoo terecht dubbel gevaarlijk noemt, afgeleide theorieën, en toepassing van die theorieën, waarbij de principiën *verzwegen*, zoo niet *toegedekt*, wat zeg ik, vaak door wie schrijft of spreekt of handelt, van verre zelfs niet worden *vermoed* 47). Bij wijze van voorbeeld, noem ik slechts de aanbidding van den *Fortschritt*, het dwepen met den *Vooruitgang*. In wat versnelden pas men zich ook vooruit spoede,